

nec debet aliquo modo sumere. Si non scit se esse in peccato mortali/sit tamē sed post sufficiēs conscientie sue scrutinium hoc dephendere nō pōt. 7 tūc sumere potest. nec peccat si sumat. ¶ An autē debeat exīti in pctō mortali dari si petat Distingue. qz aut ille q petiret in mortali pblīco aut in occulto. Si in occulto q̄uis illō certissime sciat sacerdos/ petēti tamen in publico debet dari. Alioquin peccatū secretū publicaret. quod fieri nō debet Si autem petat in secreto vetare potest sacerdos 7 debet. Si autē sit in peccato mortali publico. tūc publice negare d̄z. vt publicis meretricibz. 7 histrionibz. 7 huiusmodi. petētibz 7 nō petentibz. quibz negare debet. vt plene dicit canon de cōse. di. ij

¶ De hoc autē qd̄ scdo querit scz An exiſtenti in peccato mortali debeat dari simplex hostia loco eucharistie? Dicunt maiores q nō. tum qz hoc nō videt deus facto suo approbare. immo contrariū Nam corpus suū dedit iude. quē sciebat esse in mortali peccato. tum quia nescit an visitauerit eū domin⁹. quia nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. tum quia simulario talis/ esset ei cui daretur inutilis Ex quo enī corpus xpi petit. per eum nō stat quin accipiat. et sic equaliter peccat. Secus si expresse peteret sibi hostiā non consecratā dari. tunc enim ei dare posset. ita tamē q illa hostia seorsum poneret a cōsecratīs/ ne ecclesia deciperet/ dando ei nō consecratā. ac si consecrata foret. Propter quā etiam causam reprobaf cōscius sibi mortalis criminis. simulās se cōficere vbi nō conficit. Et habet extra de missa. celeb. ca. ab homie

¶ Ad tertū quo scz querit. An pollutio nocturna impediatur sumptōem? Respōdet aut quia venit pollutio ex supfluitate humor. vl ex infirmitate nature. vel ex illusiōe diabolica. 7 tūc nullus dicit ibi esse reatus culpe/ nec cogitur q̄s propter talem pollutiōem abstinere a ministerio altaris. vel a sumptōne eucharistie. Et dico notāter nō cogit. qz causa reuerētie a tali celebratiōe aut sumptione abstinere laudabile est Si autem cōtingat dicta pollutio nocturna ex crapula. vel ex aliqua fede delectatiōnis pmeditatōne. tunc si potest fieri sine scandalo debet abstinere. nisi necessitas cogat. vt pote vbi alius qui celebraret nō inuenitur.

Digna enī reuerentia exhiberi d̄z sumptioni. etsi fieri potest/ multo maior cōsecrationi. ¶ Letex menstruata nō est arcēda a cōmuniōne. eo q passio sit. 7 pena sit hoc pari. 7 nō culpa. Et propter penā q̄s arcendus nō est. ¶ Ad aliō sequēs quod est quartū. An scilicet ab eo qui nocte precedēti cognouit vxorem suā/ suscipi possit eucharistia? Dicitur q reddens debitū propter fidem thori et iusticiā vel etiam exigens propter bonū prolis. nō debet p hiberi a cōmuniōe. sed suo iudicio est circa hoc relinquendus. An velit scilicet abstinere ex humilitate. vel accipere ex deuotiōne. Secus autem est si ex infirmitate carnis hoc exigat. quia iste monendus est ne accipiat. et nō est suo iudicio quo ad hoc relinquendus. Si autē omnibz modis/ ex deuotione se ingerat/ nō est prohibendus. ¶ Hoc etiā seruandum est respectu quinti. q die scilicet comunicatiōnis/ causa reuerentie nullo modo reddendum est debitū. nisi alter coniugū instanter petat. Si etiā aliter reddat. vel etiam si petat peccat quidē sed nō mortaliter. ¶ Ad vltimum q̄o scilicet secretum quare non datur populo sub vtraqz specie? Dicit q triplex est ratio. Una quia nō legitur Christus/ corpus suum sanguini intinctū prebuisse. Hec est contrariū de iuda cui videtur domin⁹ intinctum panem porrexisse. Quia fm Augustinū prius verū corpus dedit. 7 postea panem vsualem intinctū. Alia causa est imminēs piculus. quia scilicet facilius caderet gutta sanguinis. q̄ mica hostie. quia in hostia pres coherent sibi. non sic in sanguine. Tertia causa est precedens signum. quia in lege qua in sacrificijs offerebant libamina. de libamine nihil habebant offerentes. sed sacerdotes tantū. licet de alijs haberent. Et ergo cōgruat veritas signo/ non datur populo eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu conditione ministri sacramēti.

¶ Primo restat dicere de ministro scilicet quis posset consecrare. Et scias q habens ordinem sacerdotalem 7 solus talis/ p̄t cōsecrare eucharistiā. 7 corpus xpi cōficere. Quāto 7 si male vite fuerit 7 beretic⁹ dū

modo formā ecclesie teneat. et interōes ha-
beat cōsecrādi. cōficere p̄t corp⁹ xpi. q̄uis
magister i sentētis videatur sentire xpiū
nisi intelligat de his qui p̄cisi ab ecclesia
nō obseruāt ritū celebrādi ab ecclesia tra-
ditum. qz tūc cōstat q̄ nō cōficiūt. Nec
obstat q̄ fm canones prohibet/ q̄ missa
aut aliqua sacra recipiant ab hereticis. si
moniacis. scismaticis. fornicarijs. qz per
hoc nō dicit quin cōficiant Solus ergo
vt dicit hñs ordinem sacerdotalē cōficere
potest **S**ed querit vtz nō ieiunus po-
test cōficere. Itē an post sumptōem medi-
cinaliū vel potū aque Itē si nō debito lo-
co. vtpote in altari nō consecrato. vel sup
terrā vbi nō est altare. vel sine sacris vesti-
bus possit celebrari **A**d primū dicēdū
est q̄ propter institutiōem ecclesie aplice/
peccat mortaliter. qui p̄asus celebrat. cō-
ficit tamē/dūmodo intentōnē habeat ser-
uandi formā et debitā materiā Nō autē a
ieiunio cōficiat nō est de sacramēti eēntia

Ad scōm dicit q̄ p̄ medicinaliū sum-
ptionē vel etiā potū aque/nō est celebrā-
dum. eo q̄ om̄is cib⁹ quē vsualiter cibū
vocalamus. hoc est q̄ trās it in ventrē/ si nō
cōuertat in corpus/frangit ieiuniū. et im-
pedit celebratiōem. In sup hmōi medici-
nalia in hoc impediūt. qz frequēter indu-
cunt abominatiōem. Si tamen isti de sa-
cro cōfecerint. consecratū est. sed grauiter
peccat **I**n. iij. articulo siue casu dicit q̄
huiusmodi. si tamē habēt intentōem cō-
ficiendi cōficiūt. sed mortalissime scz qui
in nō debito loco vel sine sacris vestibus
celebrat Et si possz inuēiri/ foret de ḡdād⁹

De sacramēto pe- nitentie et p̄tinetibus ad ipsum.

Quoniam de sacramēto peniten-
tie sufficienter in summa Ray-
mūdi tractat/ que passim ap̄
fratres habet/ ideo pauca hic de
hoc penitētie sacramēto dicēda sunt Et
primo de ipso sacramēto in genere aliq̄
dicant. Secundo aliqua de eius p̄tibus
tangātur. In genere ergo prius vidēdū
venit. Quid est penitētia Quot et que ei⁹
species. Quid in ea sit sacramētū. Et qd
res Et quis sit eius effect⁹. An necesse sit
q̄ fiat in caritate et volūtarie. Et an quis
possit pro vno peccato mortali penitere.
nō penitendo de om̄ibus An penitentiā

pro se factam teneat quis dum p̄ualuerit
iterum facere. An penitētie hic diminutē
a cōfessore iniūctē/ sup addet deus qd de-
est in purgatorio. Que sunt penitētie re-
gulares et canonicę Et quare pro peccato
mortali teneat quis ad septennē peniten-
tiam. An penitētie sint arbitrarie. Quis
sit minister in hoc sacramēto.

Quid est peniten- tia in generali.

Et autē penitētia fm Ambro.
mala p̄terita plangere et iterum
plangēda nō p̄mittere. i. nō ha-
bere p̄positum iterū cōmittē-
di. Et nota q̄ fm magistz in li. iij. sentē-
tiar. est penitētia interior scz cōtritiō. et
exterior scz cōfessio et satisfactio. Interior
p̄o penitētia quodāmodo radicalit̄ om-
nis penitētia est. Ipse enī dolor erit se
in ore p̄ confessionē erit etiā se in ope p̄
satisfactōem Et hec interior penitētia id
est cōtritiō/ habet specialit̄ fm Ambros.
quia ipsa principalit̄ est pe-
nitētia radicalit̄ et omnis penitētia.

Quot et que sint penitentie species.

Distinguitur at tres species pe-
nitentie. scilz solēnis que fit in
capite ieiunij cū illa solēnitare
de q̄ habet de penitētia dist. v.
ca. In capite. Item publica cū iniungit̄
scilz alicui pegrinatio per mūdum cū ba-
culo cubitali. et cum aliqua veste religio-
sa/ tali penitētie apta. Item priuata. que
quotidie imponit̄ his qui secret⁹ sua cō-
fiteantur peccata. Cetera circa hec/ quere in
summa Raymūdi titu. de penitentijs.

Quid in peniten- tia sit res et quid sacramētum et de eius effectu.

Quid autē in ea sit res. et quid sa-
cramētū. Dicitur q̄ sicut in sa-
cramēto eucharistie/ species pa-
nis et vini sunt sacramētū ge-
mine rei. scilz corpis Christi veri et mysti-
ci. ita hic confessio et satisfactio/ sunt sacra-
mentū cōtritiōis et remissionis peccati
Unde virtute cōtritiōis efficiūt quod
figurāt scilz remissionē peccati. Sic er-
go intelligendo patet q̄ cōtritiō diuersis

respectibus /z res est. z sacramētū. Res scz p̄fessionis z satisfactōis que sunt eius sacramētū. Et sacramētū remissionis peccati q̄ est eius res. **E**x quo in pte p̄z quis sit effectus penitētie. s. remissio peccatorū. z cōmutatio pene eterne in tēpalē. Et ex consequēti collatio vite eterne.

An quis possit de

vno pctō penitere z nō penitēdo de oibz

Ita autē existēs in vno mortali pctō possit agere penitētiā fructuosam de alijs. Prius est inq̄rendū. Et dic q̄ nō. Quia etiā am apō hoies remanētibz in inimicijs nō recipit satisfactio ledentis. Unde cuz retento vno mortali peccato inimic⁹ dei fiat peccator z ab eo auersus /patz q̄ vale re nō p̄t penitētia pro pluribz p̄missis. vno tantū retento. qz in illo vno inimicatur deo. Et hoc satis clamat apls. i. ad corin. iij. dicens. Si habuero p̄phetiā zc. z corpus meū tradidero ita vt ardeā. charitatem autē non habuero /nihil mihi prodest. Vñ opinio que in. iij. sentētiarū ponit contrariū /maifeste heretica est. **S**i iuxta hoc q̄ras an oporteat q̄ penitētia sit voluntaria ad hoc q̄ satisfaciat. Dic q̄ sic. Distingue t̄m q̄ aliqd̄ dicat voluntariū dupl̄r. Aut p̄pter se. vt sanū esse /est voluntariū p̄pter se. i. p̄pter ip̄am sanitatē. qz enī bonū est sanū esse. ideo sanari volo. Aut p̄pter aliud scz p̄pter bonū exinde sequēs. sicut secari voluntariū est. non q̄dē p̄pter se sed p̄pter p̄sequētem sanitatē. Sic ad p̄positū dico penā que est in penitētia oportere voluntariā eē. non q̄dē p̄pter se. qz null⁹ p̄pter se. i. p̄pter ip̄am penitētiā vel penā /eā vult aut libenter accipit. sed bene ex consequēti scz p̄pter salutē anime consequendam.

An penitentiam

p se factā /teneat hō dū p̄ualuerit iterare.

Dicitur cū querit an penitētiā p̄ alios factā /teneat q̄s dū cōualuerit iterare facere. Puta egrot⁹ aliq̄s dū adhuc san⁹ erat. penitētiā cōdignā suscepit a sacerdote Deide de vita sua desperās. ip̄am amicis ip̄onit q̄ eā pagūt anteq̄s plene cōualuerit. Querit vtrū iste post suā cōualentiā /ad penitētiā iniunctā sic p̄ amicos suos pactā /te

neat. Rñdēt. q̄ qz p̄t apud talē dubiū esse vtrū illi sui amici /ipsam penitētiā ex charitate fecerint. que talis nō sufficeret. In sup qz nō tam efficaciter satisfacit penitētia ab alijs facta. sicut illa q̄ ab ip̄omet penitēte fit. Ideo secur⁹ est q̄ iste de ea iterū satisfaciat. postq̄s fuerit redditus sanitati Imo z eā facere tenet. ne incerto se discimini cōmittat. Et expedit q̄dē. qm̄ si prior penitētiā per alios facta satisfecit pro culpa secunda /quā ip̄se faciet. cedit ei in augmentum glorie.

An penitentie di-

minute addet de⁹ in purgatorio qd̄ deest

Sequenti vero articulo q̄stiois scz An penitētie diminute insti cie /addet de⁹ qd̄ deest in purgatorio Dicit magister in li. sentētiarū q̄ sic. Aut enī. Si interior penitētia scz p̄tritio in vindictā pcti nō sufficit nec exterior penitētia hic implet. De⁹ q̄ modos z mēsuras pctōz nouit. penā sufficentē addet. Vñ qm̄ cōdignā penā nō iniūgit sacerdos vel si iniūgit. nō t̄m implet nō absoluit penitēs a cōdignā vel tota pena corrdente. s. a tāta. s. quātā facit hic. Vñ de tāta erit absolut⁹ nō at de residua. qn̄. s. in purgatorio cōpleat Tñ magnitudo cōtritionis z feruor implēdi qd̄ iniūgitur /multū poterit facere ad hoc q̄ cōdignā reputet. Vñ dicit hugo de sancto vict. lib. suo de sac̄is. Sepe q̄ min⁹ foris agitur /efficaci⁹ intus opat̄ In aliq̄ enī opere apparētia exteriori /maḡ pōt deuotō esse.

Que sunt peniten-

tie canonice z quare pro peccato mortali

Que autē penitētie canonice sint ex hoc accipe. q̄ regularit̄ p̄ peccato mortali debz agi septēnis penitētia. vt d̄t Canō. xxxij. q. ij. Cui⁹ dicit̄ multiplex ponit̄ rō p̄ter eā quā ponit canō de Maria. s. forore moisi que iubet excludi p̄ septē dies extra castra Videlicz p̄pter septēplicē grām sp̄ūsc̄ti recuperandā quā peccādo pdidim⁹ Itē p̄pter septēplicē cōcursum peccatorū. quia vno peccato p̄petrato /cōcurrūt omnia septem capitalia. fm̄ opinione dicentū q̄ habito vno habentur omnia. Iuxta illō pro sexdecim. septemdecim nequicie in

corde eius. Item propter recuperationē se-
ptem dotū. qz p penitentiā septem dotes
recupamus. quattuor scz corporis. z tres
anime. De qbus supra in fine tractat⁹ de
symbolo fidei. in declaratiōe scz duodeci-
mi articuli. Itē propter recuperatiōem se-
ptem illoz ex quibz cōstat homo scz quat-
tuor elemētoz. quo ad corpus. z triū vi-
rium scz rationalis irascibilis z concupisci-
bilis quo ad spiritū. Pro enormitate ta-
men criminis debet quadoqz maior penitē-
tia q̄ septēnis infligi. De qua materia re-
quire i summa Raymūdi ti. de penitētia.

Utrum penitētie

sunt arbitrarie vel non.

Utrum etiā penitētie arbitra-
rie sint nec ne. Et qualit̄ sic z q̄
liter nō. Dicit idē Raymūdus
eodē titulo de penitētia. Nota
tamē circa hoc duplex ē opinio. Una po-
nit q̄ omēs penitētie arbitrarie sunt. id ē
quia in voluntate sacerdotis est dare. vel
plus vel minus. z hoc ex potestate vi cla-
uium Et huic opinioni fere omēs p̄fesso-
res innituntur. Alia ponit q̄ ita arbitrarie
sunt q̄ sacerdotū est iudicare de omnibz
circūstantijs contingentibz. z tamē a cano-
nibus nō recedere. id est a penitētijs/a ca-
none iniunctis. Consideratis enī circūstā-
tijs si grauiiores fuerint penā canonicam
aggrauare possunt. Si vero leuiiores fue-
rint sic scz q̄ factū diminuāt. tūc de pena
canonica poterunt diminuere Et hec est
opinio securior.

Quis sit idoneus

minister in sacramento penitētie.

Minister autē huius sacramen-
ti est sacerdos. Nā solis sacerdo-
tibus dedit dñs ptātem ligādi
z soluendi. Et licet quilibet sa-
cerdos ex vi ordinis/huius sacramēti mi-
nister sit. nō tamē cui libet sacerdoti indi-
stincte pmissum est ista ptāte vti. imo re-
spectu aliquoz est hmōi ptās ligata. Ut
tangit Raymūdus in summa sua ti de pe-
nitētia di. ij. q̄ est de p̄fessione. pag. genē-
penitēs. Et pluribus pagaphis sequēti-
bus vsqz in fine dicte secūde distinctiōis
Et infra aliq̄liter etiā tanget vbi de ipsa
confessione agatur.

De partibus sacra

menti penitētie in generali.

Nunc ad pres penitētie attēde-
dum est q̄ sunt tres. scz triplex
pctm. cordis. oris. z opis. Vel
scz triplex allectiuū ad pctm
scilz cōcupiscentiā carnis. cōcupiscentiā
oculoz. z supbiā vite. Et sunt iste cōtritō
p̄fessio z satisfactio. Hec est triplex dietas
qua deuenit in celū. De qua ero. iij. Ibi-
mus viā triū diez. zc. De prima. scz de con-
tritione tangendū est p̄io qd sit. An do-
lor minim⁹ sufficiat ad hoc q̄ quis virtu-
tem habeat cōtritōis. An oporteat p̄tri-
tionē cum tota vita protendi?

De prima parte pe

nitie. Quid sit contritio.

Contritio autē contritio ab ali-
quibz sic. Contritio ē dolor vo-
luntari⁹ pro peccatis. semp in
se puniens qd̄ dolet admississe.
Que diffinitio licet generalit̄ penitētie
cōuenire videat. tamē maxime cōuenit p̄-
pter contritionē. In p̄tritione enī esse ip-
sius penitētie maxime saluat. eo q̄ oportet
semp illā actu cū penitētia esse. Alias
autē partes penitētie in casu sufficiunt as-
sint fm̄ votū z voluntarē. Diffinit⁹ etiā
z ab alijs sic. Contritio est dolor pro pec-
catis assumptus cū p̄posito confitēdi z sa-
tisfaciendi. Quoniā nisi assit p̄positū con-
fitēdi z satisfaciēdi non est contritio. sed
pot⁹ attritio nominatur. Quasi obijcias q̄
in valida p̄tritione deletur culpa z pena.
Unde cū confessio z satisfactio pene sint
tam intēsa poterit eē p̄tritio. q̄ neqz oportet
ad esse confessionē neqz satisfactiōē.
Ad quod dici potest q̄ nemo nouit se ta-
lem p̄tritionē habere q̄ delere possit vtrū-
qz. Unde vt non p̄mittat se q̄s discrimi-
ni. oportet q̄ quis habeat validā p̄tritio-
nem. habeat nihilomin⁹ p̄positū p̄fitēdi
z satisfaciēdi. maxime cū ista sint in p̄ce-
pto ecclesie. z non parere p̄cepto/trāsgres-
sio z peccatū mortale sit. Hoc tamē scio
q̄ p̄tritio sola in articulo mortis vbi non
apparet cui possit fieri p̄fessio/sufficit ad
salutē. sed quoniā incertū est vtrū tūc con-
tritio possit haberi. stultum est illud tem-
pus expectare. et tanto se discrimini refer-
uare.

An minim' dolor

sufficiat ad habendū virtutē contritiōis.

I Ad dolor minim' possit esse cō-
tritiō vel sufficiat ad deletōem
culpe precipue cū dicatur Tre-
no. ij. Magna velut mare con-
tritiō tua dubitari potest. Sed dicūt ma-
gistrī q' minimus dolor sufficit ad deleri-
onē culpe. dūmodo in format' fuerit cha-
ritate. vtpote qui exerat a se. ppositum cō-
fitendi z satisfaciēdi. quia talis dolor cō-
tritiō dicit'. Est ergo talis dolor / cōtritiō
minima. z hec delet tñ culpā z reatū seu
debitū pene eterne. Qui si maior fuerit /
delet partē pene temporalis debite. Si ve-
ro maxim' fuerit / totam penā z totam cul-
pam delet. Que autē talis sit: nescio. de-
scit. Et dicit magna vel maior vel maria
contritiō fm q' ad maiorē dolorē moue-
mur. Et q' proni sumus ad dolorē mino-
rē debito qui nō liberat a gehenna. Et qz
per maiorē dolorē euacuat culpa / et tota
pena. hinc cōtritiō dicit' minor z maior z
maxima. ¶ S; nūquid oportet q' tant'
sit dolor vel pigentia vt nollet hō pro to-
to mūdo vel pro vita obseruāda itez mor-
taliter peccare. Plane dicit' q' sic. eo q' mi-
nus bonū semper debet velle amittere ne
maius amittat. Deus enī in infinitū ma-
ius bonū est toto mūdo. qui tamē amitti-
tur in mortali pctō. Unde si penitēs pfi-
teat se esse in tali pposito / amplectēdus est
quia bene validā habet contritiōem. Si
autē profiteat se in ambiguo esse / vtrum
cederet vel sustineret mortē anteqs pecca-
ret mortalit' / adhuc fouēdus est nō abiici-
endus: Sufficit enī aliquo modo istud
ambiguū. Et q' nullus cert' est vtz cede-
ret vel sustineret. Ut dicit August. in lib
de p'ginitate. Sed si ex deliberata consci-
entia dicat se certū esse q' prius peccaret /
q's cederet toti mundo. vel mortē patere.
Istum dicit' nō esse cōtritiū. nec vllam re-
cipere remissionē peccatorū. Et q' nullā
habet cōtritiōem. Hanc tamē quātitatē
contritiōis nō debet cōfessor erigere vt co-
ram se cōfiteat penitens. Sed p signa de-
bet eam in ipso supponere. Si ita tamen
de facto pfigeat / tenendū est quod dicit'

An contritiōe oportet
teat cū tota vita protendi.

D Excessione cōtritiōis vtrum
videlicet oporteat ipam cū to-
ta vita protendi / maxime cum
medicina nō pcedat vltra mor-
bū / dubitari potest. Sed dic q' dolor con-
tritiōis nō finitur nec finiri debet in hac
vita. imo sicut infinita est offensa in pec-
cando. quia in deū q' est infinitus. ita eri-
gitur vt dolor de offensa p modo possibi-
li sit infinitus. vt scz eternitatē saltem vi-
te hominis habeat. cum eternitatē simplici-
ter habere nō possit. Et q' nemo sit q' sem-
per viuat. Hoc est si in eternū in hac vita
viueret: in eternū de pctō dolere deberet.
Insup morbus pcti q'suis euacuatus sit
quantū ad culpā z reatū / semp tamen ma-
net z manere debet quantū ad detestatiō-
nem in memoriā pperati delicti. vt dicit
Hugo de sancto Victore. Cum q' morbo
protēdit' dolor vt eius medicina. qui nō
est curās morbū preteritū. sed preseruās
a futuro. ¶ De effectu vero cōtritiōis.
z an in cōtritiōe deletur peccatū ante-
q's deueniat ad cōfessionem. inuenies in
summa Raymūdi titu. de peni. distinct. i.
que est de cōtritiōe pagra. Sequitur quis
sit effectus. Et paragra. qualiter autē hoc
sit intelligendum.

De secunda parte
penitētie scz de cōfessione in generali.

D E cōfessione z satisfactōne nō
est opus multa tāgere eo q' dis-
fuse de his tractetur in summa
Raymūdi. Nota tamen qd sit
cōfessio. An sit necessaria ad salutē. Et
an cadat sub precepto. Et sub quo. Cui
facienda est. Quantū differri possit

Quid sit confessio

in speciali.

D Iffinit autē sic confessio. Con-
fessio est legitima coram sacer-
dote peccatorū declaratiō. Di-
cit' in ista diffinitōne peccato-
rum declaratiō. contra illos qui peccata
sua celando vel ea excusando occultant.
Dicit' peccatorū cōtra eos qui recitat' bo-
na sua in cōfessione. vel qui cōfiteantur per
abnegationē peccatorū. vt nō sum adul-
ter. nō sum homicida z huiusmodi. Di-
citur corā sacerdote. scilz qui clauem ha-
bet z potestātē soluendi. nō corā quolibz

E

Compendiū theologie

de populo. poterit tamen in necessitate. vt in piculo mortis/coram nō sacerdote fieri. Legitima dicit quod importat omnes cōditōnes que exiguntur ad verā confessionē. quas querit in summa Raymundi titu. de pe. distinct. ij. que est de cōfessione pagra. sequit que sunt necessaria ad veram confessionem.

An confessio sit necessaria ad salutem:

Propter eos qui dicunt confessionem nō esse necessariā ad salutem/ eo q nō cadat sub aliquo precepto diuino. Ut pater discurrendo pcepta decalogi Exodi. xx. Notandū est et inuolabiliter obseruandū: q absq; vocali cōfessione vel signo quod loco vocis sufficiat. non est salus. dūmodo cōfessor haberi possit. Eo q dicit Amb. Non potest quis a peccato iustificari/ nisi peccatū fuerit cōfessus. Et cōcedendū est q sub precepto cadat sicut omne necessariū ad salutē. Sed attendendū est aliquid sub pcepto cadere dupliciter scilz vel principaliter explicitē. vel secundario et implicitē. Primo modo cōfessio non cadit sub pcepto. Eo q nō inueniat expresse in aliquo decē mandatorū seu pceptorū. Cadit tamen secundario et implicitē sub pcepto. et dici potest q sub illo pcepto. Honora patrē tuū et matrē tuam. Vbi precipitur honor et obediētia faciēda matri ecclie. Quia igitur ecclesia statuit et pcepit confessionē homini fieri Et cōsequēti. in mādato illo picipi videtur. vt homi fiat confessio. Vbi autē confessio instituta sit et precipiatur ab ecclia. Require in summa Raymundi. de peni. disti. ij. que est de cōfessione pagra. Cui sit. (fessio

Cui sit faciēda cōfessio:

Qui autē faciēda sit confessio. in summa p̄dicta Raymundi dicitur. Verū tamen breuiter dici potest q soli pprio sacerdoti est faciēda. qz ille solus habet potestātē absoluenti suos subditos. preterq; in casibus specialibus. scz cum dñs papa vel eps in dyocesi sua/ dat proprio sacerdoti adiutores. sicut facit cū trāffert p̄tatem suā in penitentiarios suos. vel ordinat aliq; qui predicādo/ et exemplū bone vite dan-

do/ moneāt populū et eos quos monuerint audiant et absoluant. Vel cum plebs multa est et nō sufficit proprii omnes audire. tunc pot̄ episcopus dare adiutores. Sunt et alij casus. scz cum sacerdos licentiat suū subditū vt alij cōfiteatur. Et creditur q tenet licētiare in sequētibus casibus subditos. Et si nō licētiauerit/ potest sub rati habitōne alicui peti. Scilz cū quis habet indiscretū sacerdotē. Item cū pbabiliter credit q reuelat confessionē suam. Item cū quis fornicatus fuerit cum filia forore matre vel cōcubina proprii sacerdotis. propter qd̄ incurrere credit ei odium si confiteatur ei. Itē cum pbabiliter credit q velit inclinare animū cōfitentis ad cōsensum mortalis peccati. Itē cū quis occultus hereticus deprehenditur. Itē fin aliquos cū propriā ouem cognouerit In huiusmodi casibus peti potest licētia proprii sacerdotis. ne cōtemni videatur. Et si nō dederit/ credit vel q maior ad eundem sit. vel aliquibus illorū qui a superiore suo vel dño papa potestātē absoluenti acceperunt/ confiteri possit. Eo q fatuitas iudicaretur cōmittere se discrimini. p̄sertim cum omnibus cōtradicentibus possim cauere piculum in corpore. Et fatuū esset dicere q aliquo casu tenerer sequi eū qui me vult precipitare in mente. Sūt et alij casus in quibus non oportet expectare nec adire propriū sacerdotē. Ut cū quis peccauerit in parrochia alterius. vbi ratōne delicti efficitur de iurisdicōne eius in cuius parrochia peccauit. Itē cū quis mutauerit domiciliū. et in alterius parrochia habitat. Item si est vagabundus p̄ terras. Item cū est in articulo mortis. In q casu siue habenti clauēs ligatas. siue solutas licet cōfiteri. Sed hic attende q Raymundus et alij valde magni dicunt q cum pprius sacerdos dat suo parochiano licentiā/ vbi voluerit confitēdi. oportet illū parochianum aliquē adire habentē generalē potestātē confessionē audiendi. Eo q ipse pprius sacerdos parochianū suū licet possit de confitēdo alteri licētiare. Non potest tamen illū alienū sacerdotē licētiare q talem possit confessionē audire. nisi accepta ab ordinario potestate. Et tamē nos passim videmus q plebani assumūt sibi in adiutorij multos qui nūq; licētiati fuerunt ab aliquo ordinario. Unde vult

et scribit Magister. vi. de trano in summa sua de titulis. q̄ a iure in ordinatōe data est eis potestas absoluēdi. ⁊ hanc recipit quilibet in sui ordinatōe. Unde cū assumūtur a plebanis in adiutoriuū/ posunt fm̄ ip̄m confessiōes audire. Nam cū a iure licentiā habent. nō egēt licentiā ordinarioꝝ. **U**terū de verbo quodā q̄ dicit ipse. vi. de trano ti. de penitentiā

de gradibus peccatoꝝ. videlicet q̄ vsus contra naturā/ execrabilius fit in meretrice. sed execrabilius in vxore. Dubitatio orit̄ apud magnos eo q̄ ipse. vi. per verbū predictū videtur velle/ q̄ ille vsus etiā cum vxore propria. semp̄ mortale sit quod aliq̄bus nō placet. Dicunt enī quidam q̄ prop̄ necessitatē vt pote propter nimīā pinguedinē/ vel apostema vel vulnus in ventre/ dum mō fieret in debito vase si cognosceret vir vxorem mō incōsuetō. excusabit̄ vir a peccato. dūmodo causa prolis habēde hoc fieret. Et vocant illi vsus cōtra naturā solum quādo q̄s nō ea parte corporis vritur que ad generandū instituta est sed alia. Magister Alexander de Ales dicit q̄ peccat vir si vxorē suā modo brutali cognoscēdo. nec necessitas excusat a toto licet diminuat quātitatē peccati. Unde grauit̄ peccat ⁊ vt creditur mortalit̄ fm̄ ip̄m q̄ sic cognosceret/ nulla existēte necessitate. Magister Albert⁹ dicit q̄ nihil eorū que facit maritus cum vxore/ seruato vase debito/ est fm̄ se mortale peccatū. sed potest esse signū cōcupiscētie mortalis sc̄z quādo nō sufficit modus quē natura determinat. sed habēt modos brutorū animalū. nulla existēte necessitate. Unde fm̄ ip̄m quādo alter eorū nimis pinguis est. vel quādo cōtingit v̄trem mulieris apostemari vel impregnari. ita q̄ anteri⁹ non est membrū applicabile. tūc causa plis habēde. vel causa reddendi debūt. vel causa fornicatōnis vitā de/ nō est prohibendū aliter cōuenire. nisi dumtaxat vbi nulla precedēte necessitate. sed tantū ex libidine fieret. Istud tamē non expedit populū scire.

Quantū possit cō-

Quodam differrī. **U**ltimū autem differrī possit confessio/ apud aliquos dubitatur. Dicunt enim aliqui q̄ cō-

fessio differrī potest sine peccato vsq̄ in tēpus determinatū. Et q̄ confessiōē facere nō sic est preceptū q̄ oporteat quolibz tempore fieri. Sunt q̄ distinguūt Quia aut ille qui peccauit/ nondū est cōtritus sed manet adhuc in mortali peccato. Et tūc non cōfiteri data oportunitate. sicut nō cōuertere. vel non cōteri. est ei om̄i hora peccatū. Sed nō nouum peccatū. immo aggrauatō prioris. Eo q̄ diuturnitas sit circūstantia aggrauās peccatum. Si autem ille q̄ peccauit iam cōtritus est. Dic q̄ teneatur cōfiteri aliquādo. sed nō tunc. v̄l tunc. Et ex precepto ecclie infra annū iuxta formā decretalis. Om̄is vtriusq̄. Et si nō confitetur/ peccat mortalit̄. propter inobediētiā factam matris ecclie. Unde illud preceptū de confitēdo non obligat sub pena mortal. dūmodo fiat infra tempus statutū. si tamē homo semp̄ cōteratur. Sed q̄d si ante tempus sic ad cōfiteandū statutū/ contingat aliquē anteq̄m cōfiteatur subito mōri. nec habuerit tempus cōterendi de trāsgressiōe diuini precepti. quo iubet aliquando cōfessionem facere. eo q̄ sit morte preuentus? Pura q̄ damnat tanq̄ legis diuine transgressor. Eo q̄ in quo instāt prius fuit soluendo id est potēs soluere confessiōē. quia potuit cōfiteri vel dolere q̄ nō fuit cōfessus. Sed in vltimo instanti iā factus est trāsgressor. Hoc tamē non intelligat̄ de eo q̄ ex causa confessiōē differt. vt sc̄z habeat confessorē discretiorē. vel alia vtili causa dūmodo diligentīā apponat vt habeat.

De tertia parte

Quod penitentię scilicet satisfactōne. Et satisfactōne breuiter dicendum est. Et primo q̄d sit. Que eius partes. An necesse sit ipsam fieri in charitate:

Quid sit satisfactō

Quod in speciali. **I**ffinitur autem sic satisfactō/ fm̄ Grego. a magistro in quarto libro sentētiarū. Satisfacere est causas peccatorū excidere. ⁊ earū suggestionibus aditū non indulgere. Et vocat causas peccati/ occasiones alliciētes ad peccandū. Quarū quedā propinque sunt peccato. Et he sunt in nostra prate.

3 vt eas possumus amouere vel excidere. **A**cr
bi gratia. Lena splendida / causa propin-
qua est luxurie. vt Jerem. vi. Saturant
eos et mechati sunt. Et hanc causam seu oc-
casionem / possumus amouere et excidere.
Sunt et alie cause seu occasiones pecca-
ti / remotiores. que in nostra potestate non
sunt. vtputa oblatio talis cene. vel alicuius
rei delectabilis oculis cordis nostri.
vel suggestio diabolica de tali splendida
cena. Non est enim in nostra potestate arce-
re dyabololum. quin talia oculis mentis nostre of-
ferat. Occasionem ergo peccatorum propinquas
debemus excidere quia in nostra potestate sunt.
Sed occasioibus peccatorum remotiori-
bus si veniat a parte diaboli. vel carnis vel
mundi / non debemus consentiendo aditum in-
dulgere. eo quod in nostra potestate sit eas non re-
cipe. **A**liiter autem diffinit sic Satisfactio
est damni / vel iniurie illate recompensatio
secundum iudicium et ordinem iuris.

Quot et que sint

S partes satisfactoris.
Satisfactoris autem ponunt tres
partes. scilicet oratio. elemosyna. ie-
iunium. Que generaliora sunt in
satisfactoris cuiuslibet peccati. Cum enim
quis peccat / delinquit in deum. et contra hoc
specialiter satisfacit oratio. Item delinquit
in ecclesiam hoc est in proximum. et contra hoc
specialiter satisfacit elemosyna. Item delinquit
in seipsum. et contra hoc specialiter facit ieiunium.
De quibus illud dicitur. Bona est ora-
tio cum ieiunio et elemosyna.

An necesse sit con- fessionem et satisfactoris fieri in caritate

Ultimo querit causa breuitatis
de confessione et satisfactoris siml
vtrum necesse sit quod fiat in caritate.
Et an qui confitetur et satisfacit
extra caritatem. teneat iterum confiteri. et ite-
rum satisfacere. **E**t dicunt hic plures quod
vtrumque debet fieri in caritate. Et repeti si fi-
at extra caritatem. **A**lii circa vtrumque distin-
guunt. Et primo de confessione dicunt quod oportet
quod fiat in caritate. ex quodam tamen conse-
quenti. ita quod oportet quod fiat illud quod sta-
tutum est ab ecclesia. Et oportet etiam quod dum fit
quod caritas habeatur. quia semper siue confiteamur
siue non / nos tenemur habere carita-
tem. Et sic vt tactum est / nos tenemur ex qua-

dam consequenti confiteri in caritate. Sed
si fiat extra caritatem non oportet (vt di-
cunt) iterum reperere. sed solum satisfacere et
confiteri quod confitendo prius facti fuerim. id est
extra caritatem. dum tamen idem sit prior
et posterior confessor et memoriā habeat pec-
catorum confitentis. Alioquin oportet re-
perere. quia integra debet esse confessio. Et
isti dicti sui ponunt rationes quod scilicet ad hec duo
scilicet confiteri et caritatem habere / tenemur di-
uisim. Nam propter statutum ecclesie tenemur
confiteri siue habeamus caritatem siue non.
Et similiter tenemur habere caritatem si-
ue confiteamur siue non. Et ideo potest vni
solui sine alio. **V**t gratia exempli. Si tene-
or ire ad ecclesiam. et cum hoc teneor tota die
esse capatus in ecclesia. Si vado ad ecclesiam
sine capa non oportet me iterato ire ad ec-
clesiam. sed solum satisfacere de eo quod non fui
tota die in ecclesia capatus. **C**onfirmat in
proposito. **D**e satisfactoris autem dicitur quod
in satisfactoris duo sunt consideranda. scilicet
ipsa solutio debiti. et ipse modus soluendi.
ita vt per datum siue factum fiat solutio de-
biti. et per modum soluendi placeat solutio.
Si autem per aliquem fiat extra caritatem so-
lutio debiti. puta pene taxate a sacerdote
sicut ieiunare per annum et huiusmodi. dicitur
quod de rigore non exigitur quod iterato reddat
cum caritate et gratia adeptus fuerit. **S**ed
solam quod illud quod defuerit in modo. ipse pe-
nitendo soluat. **A**n qui tenebat deo iniuriam
penitentiam facere quod respicit debitum
et cum hoc in caritate et bene ordinata vo-
luntate facere. quod respicit modum soluendi
debitum soluet sed non modo debito. oportet
tamen talem confiteri et satisfacere de indebi-
to modo soluendi. Et tunc erit debita satis-
factio. Quia scilicet exigit satisfactoris plus quam
tantum ad debitum. **N**unc vero postquam satisfactoris
quantum ad debitum modum. **R**eliqua ple-
ne tractantur in summa Ray. ti. de penitentia
propter quod multa causa breuitatis traherem.

De sacramento ex- treme unctionis et pertinentibus ad ipsum.

Equit aliqua tangere de sacra-
mento ultime unctionis. Et primo
quid sit. De eius institutione.
Quid sit eius materia. Que
forma. Quis debitus minister. Quis eius
effectus. Quid hic res. et quid sacramen-
tum. Quis sit perceptibilis huius sacramenti.

Et quo ad morbum Et quo ad etatē. De loco vncionis.

Quid sit extrema

Diffinit autē sic extrema vncio a quibusdā. Extrema vncio est linitio olei sancti ficati, facta ad releuatōem vtri usq; infirmitatis. scz mentis z corpis Et ponit vncio extrema pro nomine vnico diffiniti. quod qz nō habem⁹. circūloqui mur p duo. Iste vero termin⁹ linitio qui ponit in diffinitōne sonat in actū vel in passiōē que est in suscipiēte ipm sacramētū. sicut cū dicitur baptism⁹ est tinctio rē. Designat tinctio passiuā. quia intingit⁹ baptisatus. Verūtamē si quis totum eē extreme vncionis vellet diffinire. posset ita notificare. Extrema vncio est sacramētum ex vncōne infirmis p oleū sanctificatū facta conferēs infirmis remediū cōtra peccati reliq;as. eisi expedit alleuiatōnem ferens corporis infirmitati.

De ei⁹ institutione

Quando autēz vbi sit hoc sacramētū institutū est duplex opinio. **¶**Una dicit ab apostolis hoc sacramētū esse institutū que videt confirmari p glosam sup illud Marci. vi. Angebāt oleo multos egrotos z sanabant. Que glosa sic dicitur Ab apostolis patet hūc morē esse traditū vt enigmū z alij egroti / certo loco vngantur oleo / a pontifice consecrato. Scdm hoc ergo dicendū est qd apostoli a deo inspirati. diuina auctoritate z volūtate instituerē potuerūt istud sacramētū. immo ipse deus in ipsis licet forsan tūc non vngerent modo z forma qua nūc fm ordinatiōem ecclie sit vncio. Sed forsan ad tempus istam formā ex causa nō seruauerūt. sicut ipsi (vt supra tactū est) ad tēpus ex causa ratōnabili formā baptismi mutauerunt. vt scz baptisaret in nomie christi. **¶**Alij volūt qd istud sacramētū xps p se instituerit quoniā iuxta palleгатū capitulū. vi. Marci. Narrato quōd christus suos misit discipulos ad predicandū statim seq; tur. Et creantes predicabāt vt penitentiā agerēt z demonia multa eijciebāt z vngēbāt oleo mltos egros z sanabātur. quod nō credit sine institutiōe dñi fuisse. Nec si

mile est de immutatōne baptismi. qz aliud est mutare formā sacramēti. z aliud instituire totū sacramētū de nouo celebrandum. Nam z forte nūc per ecclie auctoritatē aut aliquā sibi datā inspiratiōem sicut apostoli habuerūt / possent aliqua ad temp⁹ iusta de causa circa formāz alicui⁹ sacramēti. immutari. sed totū sacm instituire / null⁹ posset vt credit. nisi sol⁹ de⁹

Que sit materia sa

Materia huius sacramēti est oleum simplex ab epō benedictuz sine alterius rei admixtione. Cū enim oleū significet nitorem consciētie z balsamū suauitatē fame. z moritur⁹ maxime indiget nitore cōsciētie. z nō multū suauitate fame / apparet qd moritur⁹ simplici oleo cōueniēter pungūtur. Nō crismate. quod ppositū est ex oleo z balsamo **¶**Et quoniā in exitu constitut⁹. indiget gratia sanāte. nō tantū cor sed etiam alia membra qbus abusus est / indiget nō tantū vncōne cordis. sed etiā aliorū membrorū quib; maxime peccauit. vt sicut trina mersio in baptismo signat submersiōne trium peccatorū que in mūdo regnāt scz ꝑcupiscentie carnis. cōcupiscentie oculorum et supbie vite. Sic hic multiplex inunctio signat eliminatōez ex diuina misericordia mebrozū singulorum.

Que sit forma huius

Dius sacramēti. **¶**Forma autē sciēdum est qd si cut forma aliorū sacramētorū cōsistit in sermone z ope vt baptismus in verbis illis / baptiso te rē. Et in ope scilz in mersione baptisati. Et sic de alijs sacramētis. Sic hui⁹ sacramēti forma cōsistit in ope z sermone. In ope quidem. in illa scz signatōne mebrozū in forma crucis. In sermone vero in platōe horum verborū. Per istā suauissimā vncōnez / z suā pūssimā misericordiā dimittat tibi deus quicqd p visum peccasti. Et sic de ceteris mebris. Nec iterat ista forma sup eandē materiā p replicatiōem verborū. quia nō omīno sunt eadē verba vt patet licet in pre eadē esse videant. **¶**Sed cum multiplex sit vncio z multiplex verborū prolatō qz ad singula mebra singule fiūt

Compendiū theologie

unctiones. et propria verba dicuntur. Nunquid ad inunctionem oculorum dimittuntur eorum peccata. Et similiter ad alias inunctiones aliorum membrorum/alia eorum peccata. vel an omnia peccata simul dimittantur. Dicitur quod omnes alie ille inunctiones licet fiat diuersis temporibus/tamen pro eodem tempore pro ultimo instanti platonis et complete inunctionis facte cōsent. sicut in simili dictum est supra in cōsecratione eucharistie. Nam sic hic est tunc enim omnia peccata simul dimittuntur scilicet in ultimo instanti totius inunctionis et prolationis verborum pro quo fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitor minister in sacramento extreme unctionis.

De ministro autem hoc est tenendum / quod solus sacerdos potest hoc sacramentum conferre. et solus episcopus hoc oleum cōsecrare. Quod patet tū ex autoritate beati Jacobi quia in sua canonica capitulo ultimo dicit. Infirmatur aliquis in vobis inducat presbiteros ecclesie. et orient sup eum. ungentes eum oleo in nomine dñi. etc. Tum quia istud sacramentum cōsummatiuū est penitentie. Et ideo pertinet ad claves quod solis sacerdotibus conferunt.

Quis sit effectus istius

Effectus sacramenti. Effectus autem huius sacramenti secundum magistros in libro sententiarum ponitur duplex scilicet sanatio corporis et spiritus. ut sicut homo ex duobus constat / scilicet ex corpore et anima. Ita sit effectus huius sacramenti sanatio utriusque. sed principalius mentis. quod iste effectus semper sequitur in vere penitentie. Et ista sanitas mentis / in duobus consistit. scilicet in peccatorum remissione. et in virtutum ampliatione.

Quid hic res et

Quid sacramentum sit. Enique ut scias quid sit hic res et quid sacramentum. Notandum quod secundum quosdam sacramentum hic est ipse usus olei. siue consignatio cum oleo. Res autem est ipsa gratia spiritus sancti. quod dicto modo efficit sanationem mentis. et etiam quod corpus. quando scilicet expeditus fuerit. **S**ecundum alios autem sacramentum est ipsum oleum. Res autem / gratia spiritus sancti. etc. Est autem in-

uenire inter illa plurimam similitudinem. quod gratia spiritus sancti ad modum olei lenitiam est morbi spiritualis. lenificat etiam consolatur ab hac vita exeuntē. An in psal. Ut exhalaret faciem in oleo id est mentem quod facies interior est in oleo extreme unctionis. Et panis id est eucharistia que inunctis exhibetur cor hominis confirmet.

Quis sit perceptibilis

Quilibet huius sacramenti. Quis autem perceptibilis sit huius sacramenti. Dicitur quod non omni morbo veratus sed solum morbo grauiori in quo timetur periculum mortis. Tamen quod omnis egritudo corporis crescendo potest reducere hominem ad obitum / in omni morbo cum cepit imminere periculum mortis / poterit istud sacramentum dari. **S**ed nunquid puuli et ignorantes et amentes possunt inungi. Dicitur quod non. Tum enim hoc sacramentum non debet dari non recognoscētib. et non postulātib. ipsorum. Tales autem sunt puuli et ignorantes. quod omnino usum rationis amiserunt. Et furiosi nisi habuerint dilucida interualla. Dicitur quod huiusmodi inungendi non sunt. Posset enim esse periculum tam in irreuerentia. quam etiam in imundicijs quod hominibus homines cōcomitant. Si tamen furiosi habuerint lucida interualla possent illi interuallum inungi si immineret periculum mortis.

De loco unctionis

De locis autem unctionis est variatio apud diuersas ecclesias. Hoc tamen semper tenendum est quod loca quodque sensuum principaliter inungenda sunt sicut oculi. aures. nares. pedes et manus. Quidam autem addunt pectus et renes. et umbilicum in quibus delectatio est venerea licet non oporteat. **S**ed ubi inungendi sunt mutilati. Dicitur quod in loco mutilationis. quod licet membro careat. non tamen caret potentia quod completus actus peccati ab intra. licet non ab extra. Et ideo ut expiet peccatum cum membrum non supersit. in loco incisionis vel in loco illi membro maxime vicino inungendus est.

De sacramento ordinis et pertinentibus ad ipsum in generali.

In sacramento ordinis primo occurrit dicendum. Quid sit ordo. Quid ibi pro materia et quod pro forma. Quot sunt gradus et sufficientia

eorum. Quot sunt de necessitate huius sacramenti. Qui ordines sacri. et quare sic dicantur.

Quid sit ordo et

quomodo diffinitur.

Diffinitur autem sic a magistro in libro sententiarum. Ordo est signum cuiusmodi quoddam sacramentum. quo spiritualis potestas traditur ordinato et officium. Item quidam antiquorum magistrorum ita diffiniunt. Ordo est sacramentum spiritualis potestatis ad aliquod officium in ecclesia ordinatum.

Quid in sacramen-

to ordinis sit materia. Et quid res sacramenti

Quid autem sit hic pro materia et quid pro res sacramenti a quibusdam dicitur quod sicut in baptismo tria sunt. Unum scilicet quod tamen est sacramentum. scilicet aqua vel tinctio cum verbo. Et aliud quod est res tantum scilicet remissio peccati. vel collatio gratie. Et tertium quod est res et sacramentum. scilicet character baptismalis. Sic hic est aliquid quod est sacramentum tamen. scilicet illa signa visibilia cum verbis. quibus spiritualis potestas traditur ordinis. Ut in hostiarum traditio clauium cum verbis ad prophetas. In lectoribus traditio libri prophetarum cum verbis ad hoc institutis. Et sic de aliis. Et aliquid quod est res tamen scilicet gratia spiritualis est et aliquid quod est sacramentum et res scilicet character qui imprimitur. Alii ponunt duo pro materia et res.

Sed tunc circa hoc oritur dubium cum dicatur quod hoc sacramentum sit aliquid sacramentum signum exterius cum verbis ad hoc ordinatis. Et in quibusdam ordinibus sicut in sacerdotio sit pro materia impositio manuum cum forma verborum. An si ab uno proferantur et ab alio manus imponatur ordo conferatur. Et patet quod non. Ut in decreto distinctio. xxiiij. ca. quorundam clericorum et ex textu et ex glossa.

Quot sunt ordinum

gradus et unde eorum numerus et sufficientia

Quot autem sint ordinum gradus dicit magister in. iij. sententiarum quod sunt. vij. scilicet hostiarum. lectorum. exorciste. acoliti. subdiaconi. diaconi et presbiteri. Quorum est conferere corpus christi quod est excellentissimum officiorum humanorum. Et ideo supra sacerdotium non est ordo superior. imo nec episcopatus. nec archiepiscopatus. Quorum numerus et sufficientia sic poteris

accipere. Ordinum unum est summus et principalis scilicet sacerdotium. Alii sacerdotum et huic defunctores. Summus ordo duos habet actus. scilicet principale quod est conferere corpus christi. Et secundarium quod est populum preparare et idonee conferre. Sacerdotum autem ordines et huic summo ordini defunctores. Aut defunctores ei quod actum suum principale aut quod actum suum sacerdotum. Si quod ad actum suum principale quod est conferere corpus christi tunc est presbiter super hostias ex quibus conferit corpus christi. Et hoc potest esse dupliciter. Quia aut in comparatione quod ad populum quod eas offerunt templo. Et sic est ordo subdiaconatus. Subdiaconi enim interest accipere hostias a populo et reponere in presbiterio. ut ipsas ministrare possit diacono ut dicit ysidorus. Aut est presbiter super hostias in comparatione quod ad sacerdotem. et sic est ordo diaconatus cuius est hostias oblatas ponere super altare et ordinare ut eas ibi consecret sacerdos. Si autem est ordo defunctores sacerdotio quod ad actum suum secundarium scilicet ad preparandum populum tunc aut defuit ei in amovendo malum. aut in ordine ad bonum. Si pro modo tunc iterum contingit hoc dupliciter. scilicet aut amovendo malum quod est ab extra. et sic est ordo hostiarum quorum officium est indignos et viles excludere. ne violent locum communionis fidelium. aut amovendo malum quod est ab intra. et tunc est ordo exorcistarum quorum est arcere vim demonis per adiurationes ne impediat preceptis sacerdotum. Si autem ordo defuit sacerdotio in ordine ad bonum. tunc potest esse dupliciter. Aut ex parte intellectus et tunc est ordo lectorum quorum officium est legere apte et distincte ad illuminationem intellectus. Aut ex parte affectus. et tunc est ordo ceteroferariorum quod in signum ignis spiritualis accedendi in cordibus nostris cereos flammiferos deferunt. Et hi sunt acoliti. Acoliti enim grece ceteroferari dicitur latine. Alii volunt quod novem sunt ordines in ecclesia militante sicut sunt novem ordines angelorum in ecclesia triumphante. Et secundum quosdam illorum episcopatus et archiepiscopatus constituitur duos gradus. quod additi septem precedentibus faciunt novem. Secundum alios corona est primus ordo et episcopatus ultimus. et sic fiunt novem cum septem nominatis. Sed prior sententia potior est in conspectu modernorum.

Quot et que sunt

de necessitate huius sacramenti. Equivocum dicere quot et que sunt de necessitate huius sacramenti. Et dicitur quod

sex precipue. scilz serus virilis Unde mu-
lier nō est susceptibilis ordinis. Itē pre-
cedēs baptisimus qui etiā est fundamen-
tū ceterorū sacrorū excepto cōiugio. Uñ
si aliq̄s nō baptisatus ordinaret/nihil re-
ciperet. vñ oporteret post baptisimū si vel-
let aliquē ordinē erequi/ q̄ itez ordinare
tur. ¶ Itē potestas ordinātis. qz qui nō
est eps ordines cōferre nō potest. Itē in-
tentio recta. vt scilz ordinās intendat fa-
cere qd facit ecclesia. et similiter ordinan-
dus fm quosdā. Itē materia seu sacramē-
tū vt traditio libri z similitū cū forma ver-
boz. Item temp⁹ seu etas fm aliq̄s qm si
puulus ordinat⁹ etiā precedētib⁹ alijs gra-
dib⁹ nihil recipet cū fm eos in hoc sacra-
mento exigat tam intētio recipiētis ordi-
nē q̄s pferētis. Paruul⁹ autē qz non habz
ysum liberi arbitrii nō habz intētionem.
Ellj volūt q̄ etas sit de cōgruitate z nō de
necessitate hui⁹ sacramēti Et iō in pdicto
casu puulus fm eos recipit caracterē nec
fm eos est reordināndus. Frater albertus
vult. q̄ in alijs ordinib⁹/etas sit de pgrui-
tate. sed q̄ in vltimo ordine qui est sacer-
dotiū/est de necessitate. Uñ plane vult q̄
ordo sacerdotiū nō possit puulo conferri.
Itē ieiuniū fm aliq̄s. eo q̄ fm eos pran-
sus nō cōferret ordinē nec suscipet Ellj se-
re omēs volūt cōtrariū. ¶ Multa p̄terea
sunt de honestate z cōgruitate tam ex pte
cōferentiū ordinis q̄ ex pte tempis. que
reperies expresse in summa Raymū. libro
tertio in principio z consequēter.

Qui ordines sint

D sacri z quare sacri dicuntur.
Ostremo notandū q̄ licet oēs
predicti septē gradus sacri sint
quatuor tñ primi minores ordi-
nes/nō dicuntur sacri. sz solū tres maiores
sz ordo subdiaconat⁹. ordo diaconat⁹. z
ordo p̄sbiterat⁹. Et hoc ppter dignitatē q̄
inducit ministratib⁹ in trib⁹ maiorib⁹ or-
dinib⁹. oportet enī eos vouere cōtinenti-
am vel simplicit⁹ vel fm temp⁹. Simpli-
citer in tota ecclesia occidentali. vbi nō dā-
tur isti tres ordines/nisi vouētib⁹ ipso fa-
cto p̄petuā castitatē. Secundū temp⁹. vt
in orientali ecclia. vbi q̄ in matrimonio or-
dinē recipiūt/ in matrimonio pmanent.
Sz tñ/dū ministrāt/abstinet ab vxorib⁹
Insup ill⁹ mortuis/alias ducere nō pnt.

De sacramento cō

D iugij et pertinentibus ad ipm.
E sacramento cōiugij nō mul-
ta necesse est hic dicere eo q̄ in
summa Raymūdi libro. iij. de
hoc sacramēto sufficiēter tractet. Sunt q̄
dam tñ que ibidē nō tangūt de quib⁹ hic
aliqua breuiter memorāda sunt videlicet.
An istud sacramētū sicut alia sacramen-
ta cōferat grāz z efficiat qd figurat. Quis
sit eius effectus. An opus cōiugale possit
fieri sine pctō. An debeat reddi debitū cō-
iugale tpe impregnatiōis. Itē an debeat
reddi temp⁹ loco sacro. Item an semper
debeat reddi cū petitur. Quid hic sit ma-
teria z forma. z qd res z sacramētum.

An sacramētū cōiugij pferat gratiā z efficiat quod figurat

D Relupposito q̄ matrimonij est
viri z mulieris coniunctio legi-
tima/indiuuā vite consuetu-
dinē retinēs. que diffinitio dā-
fm naturā optime institutā. qz tūc vna z
pura fuit. P̄termisso etiā tractatu de cā
institutōis hui⁹ sacramēti. vbi institutū
fuit. z qui pnt cōtrahere z qui nō cū aliq̄-
bus alijs circa hoc sacramētū necessarijs
que exp̄sse libro quarto summe Raymū.
inuenies. nūc querendū venit an hoc sa-
cramētū sicut alia/ cōfert grām z efficiat
quod figurat. Ubi triplex cadit opinio.
¶ Prima dicit q̄ nō cōfert aliquā gratiā
sed cū alia sacramēta significēt gratiam z
pferant. istud tantū signat gratiā sed non
cōfert. Nec est opinio magistri in li. sentē-
tiaz. z p̄positi antisvodozi. ¶ Secunda
opinio dicit q̄ cōfert grām sz recessum a
pctō. nō tñ in ordine ad bonū. Et dicunt
q̄ gratia illa est/ q̄ virtute hui⁹ sacramēti
mitigat p̄cupiscentia. ne ferueat vltra nu-
p̄riaz honestatē. Et hec opinio pbabili-
or videt. ¶ Tertia z satis peritorū opinio
est q̄ cōfert grām etiā in ordine ad bonū.
Non quidē generalit⁹ se ad bonū hoc tñ.
qd̄ debet facere cōiugatus. Et istd bonū
est vt fideliter coniugi assistat. opa sua illi
cōmunicet. plem susceptā religiose nutri-
at z huiusmōi. Et fm hoc patet q̄ efficit
gratiā quā figurat. sed non oēm quā figu-
rat. sicut nec oportet. Figuraz quippe cō-
iunctōem fidelis anime cum christo. que

quidem est effectus eius nō contēns q̄/
dem sed significatus.

Quid sit ei' effect'?

Ex premissis igitur habes q̄ du-
plex est effect' matrimonij. Un'
scz nō contētus sed tantū signi-
ficatus. scz cōiunctio fidelis anī
me cum christo. Alius cōtēntus ⁊ signifi-
catus. gratia scilicet qua mitigat fomes. ⁊
qua fideliter cōiugi assistitur.

An amplexus ma-

Aritalis possit fieri sine peccato.
Trum autē fieri possit ample-
xus matrimonialis sine pecca-
to vel meritorie/post hec venit
dicendū. Et dicit q̄ cause quatuor preci-
pue sunt ppter quas fit cōmixtio cōiuga-
lis. Aut enī fit causa suscipiende prolis.
⁊ hoc dupliciter. Aut scilicet ad cultum diui-
num ampliandū. ⁊ hec causa sic p̄gnosce-
di vxorē/ ab omni peccato excusat ⁊ red-
dit opus meritorij. dūmodo ista intētio
ante finē opis per delectatōem nō corrū-
patur. Vel fit causa prolis vt scilz habeat
successor hereditatis ⁊ hec causa nō excu-
sat a veniali sed a mortali. Aut fit cā red-
dendi debitū ⁊ hec causa excusat a culpa
⁊ fm aliquos meret sic faciēs. dum tamē
ista intētio/p inordinatā voluptatē ante
finem opis nō supplantet. Aut fit causa
fornicatiōis vitade et hec causa excusat a
mortali. Aut fit causa exsaturande libidi-
nis ⁊ hec causa nō excusat a mortali. Vel
fm alios in hoc vltimo casu distingue. qz
aut illa libido causa cuius exsaturade fit
cōmixtio cōiugalis/ tantū rep̄ssa erat/ q̄
eam nollet alter cōiugum cū alio vel alia
explere. ⁊ tūc dicunt q̄ adhuc est peccatū
veniale. Aut intantū creuerat illa libido
vt indifferēter vellet quis eā siue cum sua
siue cum nō sua explere. Et tunc dicūt esse
mortale peccatum.

An tēpore impre- gnatiōis debeat reddi debitū coniugale.

De tēpore impregnatiōis dicit
q̄ ppter periculū nō debet in tē-
pore impregnatiōis vxor cog-
nosci. Unde si vir eo tēpore mo-
ueatur ad coitū. debet ratōne/ talem mo-
tum ppter timorem p̄dicti periculi/ refre-

nare. maxime quatuor primis mēsis.
Si tamē vir vxorem dicto tēpore cogno-
uerit/ nō propter hoc peccat mortalit'. Ve-
rum etiā qz mulier illo tēpore maxime coi-
tum vt frequēter appetit. si ipsa petat ⁊ ip-
se vir exactus reddat sic reddens leui' pec-
cat. exigēs vō graui'. vterqz tū venialit' tū

An tempore et lo-

Dco sacris/ debeat reddi debitū.
E tēpore sacro similiter dicit/
q̄ tēpore quadragesime ⁊ qua-
tuor temporū ⁊ rogationū/ ⁊ p̄-
cipuarū solennitatū/ nō debet alter cōi-
ugum debitū petere. Si tamen petierit cū
pigētia tamē animi q̄ sine coniugij vsu
esse non possit/ venialiter peccat. Si autē
alter petierit/ reddat. ex actu tamē iusticie
et fide thori excusat a peccato. nisi in his
casibus preter temporū huiusmodi solē-
nitatem aliquid iuxta distinctōes supra/
positas grauius incideret quod peccatū
aggrauaret. Sed secus est de loco vxo-
lunt aliqui q̄ scilz nō tenētur in loco sa-
cro reddere debitū si aliquis alius locus
haberi possit. Si autē ali' locus nō pos-
sit haberi/ vt cōtingit in tempore guerre/
vbi multis noctib' in locis sacris iacent
viri cum vxorib' suis. tunc si alter coni-
ugum soluat exactus. habēs de hoc dolore
cordis/ peccat tantū venialiter. imo si eri-
gat cum planctu ⁊ pigētia quod sine vsu
cōiugij esse nō potest. nō creditur multi q̄
peccat mortaliter. Nec credas q̄ tūc cō-
taminet locus/ ita q̄ recōciliatiōe indige-
at. quia cōtaminatio sacri loci distingui-
tur dupliciter. Una que procedit ex incō-
gruitate operis. quod fit in ipso respectu
dicti operis in se. Et alia que procedit ex
incōgruitate opis non quo ad se. sed quo
ad consecratōem seu actum ipsius loci in
quo fit. Nam illa que procedit ex incon-
gruitate respectu loci tantū ⁊ nō operis
in se/ non cōtaminat locum in tantum q̄
indigeat recōciliatiōe. Sed illa vero q̄
procedit ex incōgruitate ad sanctificatiō-
nem loci/ respectu opis in se vt est in ma-
gnis facinoribus. sicut in stupro adulte-
rio homicidio ⁊ huiusmodi. et hec locum
cōtaminat in tantū q̄ recōciliatiōe indi-
get maxime respectu aliquorum facinorū
vbi sunt manifesta.

An semper debeat

reddi debitum cōiugale cum petitur.

De solutōne autē debiti cōiugalis hoc tenēt aliqui q̄ om̄i tempore petenti debitū est reddendū s̄m oportunitatē loci. Quō ideo dicit̄ quia ille act⁹ verecūdiā q̄ndā habet sibi annexā. An̄ nō oportet q̄ soluat̄ in publico. sed in om̄i hora om̄iq; dimisso negotio. si scit alterū esse in piculo cōcupiscētia. tenet̄ captare secretū cubile ⁊ debitū reddere. Alij distinguūt q̄ si cut in preceptis affirmatiuis semper ad ea tenēt̄ sed nō p̄ semp̄ vt verbi gratia Sē p̄ teneor̄ honorare parētes meos / sed nō pro semp̄ sed solū pro loco ⁊ tempore. Ita hic vt dicit̄ quis ad semper tenet̄ reddere debitū. sed nō tenet̄ pro semp̄. sed solū cū oportunitas loci ⁊ tempis hoc exegerit.

Et nota duos versus qui determinant quinque casus. in quibus quis potest reddere debitum sine peccato sed non petere. Festa saceris locus ieiunia mēstrua partus. Si petis his peccas reddis quāq; licenter

Quid sit materia ⁊

quid forma in sacramento coniugij.

Quid autē sit materia ⁊ quid forma. dicitur q̄ materia sunt / legitime persone / in potentia coniugationis seruū existētes. Circa quod multi difficiles ⁊ diuersi casus occurrūt hoc sacramētū matrimonij impediētes q̄ sufficienter in summa Raymū di determināt̄. quare hic causa breuitatis non exprimūt̄. sed solū pro quadāz compēdiosa annotatiōe. ponūt̄ seruer sus sequētes. Ecclesie vetitū necnō tempus feriatū. Impediūt̄ fieri. permittūt̄ facta teneri. Error. cōditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas vis ordo ligamē. honestas. Si sis affinis si forte coire neq; bis. Nec sociāda verāt̄ cōnubia iuncta retractāt. Forma autē est cōsensus p̄ vba exp̄ssus. vt accipio te in meā ⁊c̄ vel huiusmodi. Secūdū alios cōsensus animorū est materia in coniugio. forma autem est debita verborū platorū forma scz Accipio te in meā. ⁊c̄. Sed nunq̄d et iste cōsensus debeat ferri ⁊ esse ad carnalē copulam. Et dicit̄ magister in libro sententiarū q̄ nō in carnalē copulā nec in cōiug-

bitatōem corpalem sed in societate cōiugalem. quod sic exponit̄ hoc est in carnale debitum. nō in carnalem actū. Nec obstat illud de matrimonio beate virginis que s̄m beatū August. ita in matrimonio cōsensit / q̄ nisi aliter deus iuberet. debitum cōiugale nō redderet. Aut enim sic cōmittens autē virginitatē suam diuine dispensatōni ⁊ cōsensit in carnalē copulā nō illā appetendo sed diuine inspirationi in vtroq; scilz ⁊ virginitate ⁊ cōmixture obediēdo. Sed virginitatē quā nondū vouerat / in desiderio habuit ⁊ cū firmo proposito. cōmixture vero illam nisi deus aliter disponderet in sufficientia. Ex his satis patet quid hic sit sacramentum ⁊ quid res. Nam sacramentū est cōsensus animorū ⁊ cōiunctō corporū. Res autē duplex est scilz vnio christi ⁊ ecclesie. Item vnio duarum naturarū in christo. Nam sicut in matrimonio cōiunctio est animorū vnus cum vna ita vnus christus cum ecclesia que vna est vt dicit̄ Cantic. vi. vna est colūba mea. ⁊c̄. De qua etiam vnio dicit̄ prime ad corin. vi. Qui adheret deo / vnus spiritus est cum eo. Item sicut in matrimonio est cōmixtio diuersorum seruū / ita in christo est vnio duarum diuersarū naturaz scz diuine ⁊ humane.

Explicit tractatus tertius de expositione septem sacramentorum.